СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 43. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 21. лютого, 1925. VOL. XXXIII. No. 43. Jersey City, N. J., Saturday, February 21, 1925. THREE CENTS

Кулидж проти податків від спадків.

ВАШИНГТОН, 19. лютого. — У конґресі сподіються боротьби межи прихильниками уряду та його противниками за податки від великих спадків.

Президент Кулидж виразно заявився проти великих податків від спадщини на тій основі, що такі податки се немовби крок до соціялізму. Зате конґресмен Ґрін, голова комітету для приходів у палаті послів, сейчас виступив проти поглядів Кулиджа; Ґрін каже, що податок від великої спадщини не треба зносити, але треба завести такий закон, щоби великі богачі не могли викручуватися від сих податків.

ЩЕ ЗА ВОЗДУШНУ ОБОРОНУ АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН, 19. лютого. — Уряд покинув свою думку дати догану ґенералови Мичелови, котрий критикував остро політику уряду в справі летництва, закидуючи йому, що він своїм недбальством у справі летництва наражує Америку на певну програну в війні.

Ґенерал Мичел далі веде свою аґітацію, що без сильного відділу літаків та бальонів Злучені Держави на випадок війни мусять зараз стратити Филипинські та Гавайські острови, а затим наразитися на напад ворога на західне побереже.

ХОЧУТЬ РОЗДІЛИТИ ВЕЛИКИХ РІЗНИКІВ ВІД ПОСІДАННЯ ЛЕДОВИХ ВОЗІВ.

ВАШИНГТОН, 19. лютого. — Федеральна торговельна комісія предложила нині конґресови свій рапорт зі стану різницького промислу в Злучених Державах. Комісія станула на становищи, що різницям повинно бути заоронено мати свої ледові вози на зелізницях, бо при помочи таких возів великі різниці стають неподільними панами промислу.

ЗАХОДИ ДЛЯ ОХОРОНИ ОСТРИЦЬ ПЕРЕД ЗАРАЗОЮ.

ВАШИНГТОН, 19. лютого. — Члени конґресу відбувають з представниками уряду й представниками організацій устричного промислу конференції, які мають на ціли завести охоронні средства проти того, щоби устриці не заражувалися всякими недугами та розносили їх серед споживачів.

За короткий час мають у конґресі бути внесені острі закони в тій справі.

Стейтовий уряд Илинойса збирається уже знести свою заборону їдження устриць, яку він видав був недавно, коли уряди здоровля ріжних міст стали говорити про ширенне тифусових заразків при помочи устриць.

ЗАЛИЗУЮТЬ РАНИ.

ВАШИНГТОН, 19. лютого. — Демократичний всекраєвий комітет подає до відома, що він уже вирівнав всі свої виборчі недобори та починає вже думати за слідуючі вибори.

Дейвис, кандидат демократичної партії при послідних президіяльних виборах, мав виразно заявити, що він не думає вже більше кандидувати на уряд президента.

ПРОТИ ДІТОЧОГО ЗАКОНА.

БОСТОН, Месечузетс, 19. лютого. — Палата послів стейтової леґіслятури Месечузетса ухвалила не потвердити зміни конституції, щоби конґрес мав право видавати закони про діточу працю по фабриках. За законом заявилося всего 9 голосів, проти 204.

ЗАСУДЖЕНИЙ НА СМЕРТЬ ПОПОВНИВ САМОВБИЙСТВО.

ОСИНИНҐ, Ню Йорк, 19. лютого. — У так званім домі смерти у стейтовій вязниці „Синг-Синг", у якім ждуть виконання присуду смерти ті, що були на смерть засуджені, повісився Вілієм Форд. Проти заряду вязниці й судів піднято з того приводу закиди, що вони хотіли виконати засуд смерти на людину, хору умово.

ПОЗОВ ЧЕПЛІНА ПРОТИ НАСЛІДУВАЧА.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 19. лютого. — Нині почався в місцевім суді процес відомого комічного актора з театрів рухомих образків Чарлі Чепліна проти другого актора, Чарлза Амадора на імя, котрого позовник обжаловує за наслідуванне смішного ходу, придуманого позовником.

Серед страшного здвигу публики Чарлі Чеплін зізнав, що він взяв свій хід від одного лондонського фіякра та одного плосконогого актора. Підчас росправи показувано в театрі образки з ходи обох акторів. Підчас представлення їх займилася була фільма й серед набитої салі счинилася поляка, яка на щастє не скінчилася ніяким нещастем.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

МАЛІЛЯ, Филипини, 19. лютого. — На одній вулиці столиці Филипин вискочив з тору віз вуличної зелізниці, при чому погибло 2 офіцирів, а троє цивільних віднесло тяжкі тілесні ушкодження.

ТЯГАЮТЬ ДО СУДУ ЗА ЩЕПЛЕННЄ.

Ню Йорк, 19. лютого. — На донесенне шкільного уряду пізвано тут перед суд Паню Сару Осборн, за те, що вона не дала нащепити своєї дочки, малої школярки, проти віспи. Обжалована заявила перед судом, що вона не нащепила вому, бо боїться, щоби дитина не дістала якогось зараження, яке після неї часто случається від щеплення. Суддя звернув матери увагу, що дитина не може ходити до школи не нащеплена,, а тоді мати сказала, що вона може образувати дочку сама дома. Суд відложив справу на день 26. марта, коли мати має зявитись перед шкільною радою міста, та доказати, що вона образує свою дитину, як слід.

ПОРОМ ЗАТОПИВ ЛОДКУ.

Ню Йорк, 19. лютого. — Міський пором Родман Вонамейкер вдарив нині сполудня об лодку Морен, яка тагає ладунки по нюйорськім порті, те затопив її в одній хвилі. Моряки лодки скочили в воду, звідки їх добули моряки порому.

ЗНОВА АРЕШТУЮТЬ СТРАЙКОВІ ПІКЕТИ.

Ню Йорк, 19. лютого. Нині арештовано знова 9 страйкових пикет, стоячих коло кравецьких підприємств, у котрих іде страйк. З них дві випущено на волю сейчас, а решту поставиться на суд за невідповідне захованне або нарушенне спокою.

ЗА ЗМЕНШЕННЄ ОПЛАТ ВІД ВІЗ.

Вашинґтон, 19 лютого. — Палата послів ухвалила закон про зменчення оплат від віз та знести зовсім оплати від віз для іміґрантів їдучих до Америки. Ухвалу вислано сейчас до сенату, який над сею справою іще не радив.

ЯК ТО СЕР ВАЛЬТЕР РЕЛЕЙ КУРИВ ТЮТЮН.

Англійський моряк войовник кольонізатор і автор ріжних літературних і політичних творів Вальтер Релей, (родився 1552 р. засуджений на смерть і страчений 1618 р.) був першим чоловіком в Анґлії, що курив тютюн. Тоді може й не думав, щоби від нього навчилися инші курити й тому курив лише тоді, коли був зовсім сам. Навіть його слуга не знав, що він курить. Але одного дня сидів глибоко задуманий й призабув, що слуга не повинен бачити, як він курить. Казав слузі принести гальбу пива. Коли слуга вернув із пивом і побачив, що його панови димиться з носа й уст жбухнув йому все пиво в лице й скрикнув на все горло: „Грить! Рятуйте!". Сер Вальтер так зачитався був, що йому димиться з уст і носа та що слуга бачить це.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ.

В понеділок не вийде Свобода з приводу леґального американського свята Вашингтона.

ПАПСЬКА СТАЙНЯ.

До Будапешту приїхала італійська комісія з метою вишукання шести білих без плями конний, якіб можна було впрягати в повозку папи підчас його святочних поїздок. Комісія пробувала в Будапешті кілька місяців, одначе, аж до останнього моменту безуспішно. Щойно безпосередно перед поворотом з безуспішної виправи рішився ґраф Естерґази відступити папі свою білу шестерню, за нечувано високу ціун. Коні відправлено при найдальше посунутій обережности до риму, на якого вулицях появляться вони в момент першого виїзду папи з Ватикану.

ТРАҐІЧНИЙ ВИПАДОК.

Минулої пятниці пополудні трапився в заведенні Сакр Кер при площі св. Юра у Львові, траґічний випадок учениці заведення бігали по великому огороді на якому по ріжних місцях розміщені статуї святих. Коли одна з учениць 14-літна дочка львівської співачки Шиманської перебігала попід статую св. Станислава, статуя хитнулася і падучи привалила своїм тягарем нещасну дитину. Лікарські заходи, щоб привернути жертву до притомности, були безуспішні.. Виною є управа заведення, що не подбала про направу зморшавілих статуй.

ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ.

Фабрикант Оставзен в Німвеґен навязав любовні зносини зі служницею, з якою хотів втікати до Америки. Але безпосередно перед наміреним виїздом фабр. Оставзен рішив поповнити самогубство разом зі своєю жінкою і дітьми. Забравши жінку і двоє дітей до авта виїхав ніби на проґульку, підчас якої пустив авто в найбільшому розгоні з шляху в хвилі ріки Валь. З хвиль далося виратувати тільки наймолодшу донечку Оставзена решта родини потонула.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС.

Французький писменник Морів де Валеф запізвав до суду румунського банкира Стефанеску за те, що його дочка видрукувала в одному румунському журналі його роман під зміненим наголовком „Королева Тая". До роману додала вона вступ в якому каже, що цілий роман подиктував їй дух египетського жреця Озіріса. Де Валеф домагався від Стефанеску відшкодування в сумі 100 тисяч франків одначе суд признав йому тільки 1.000 франків.

СКРИНЯ З ЛЮДСЬКИМ КІСТЯКОМ.

Десять літ тому, щез у Амстердамі 44-літний купець Буш. Останній раз бачили його знайомі в домі його приятеля Мільвіка, до якого прийшов за якимсь ділом. Потім його не стало. Всі розшуки поліції не дали ніяких вислідів. Остаточно про загадочну справу всі забули. Але ось недавно приступили до перерібки дому Мільвіка на автомобільний Ґараж. В часі праці робітники наткнулися на велику бетонову плиту. Плиту відважили і найшли під нею паку, в якій лежав кістяк мущини. На кістяку збереглося пальто з моноґрамом Буша. Мільвіка арештували, одначе він не признається до вбивства.

ФРАНЦІШКАНЕ И ЖІНОЧА МОДА.

Бештер Льойд" звідомляє, що Ґвардіян Францішканів у Будапешті велів прибити при вході до церкви Францішканів плякат. У плякаті просить жінок, які приходять до церкви, щоби зодягалися відповідно до святого місця. Не прилично зодягнені жінки не будеться допускати до причастя.

МОСКАЛІ НАРІКАЮТЬ.

В письмі з Київа до берлінського кадетського „Руля" якийсь „Русотяп" нарікає, що у Києві при недавному скороченю персоналу в державних установах повикидано зі служби богато Москалів за не знания української мови, яку він називає „ґаліційсько-болгарсько-армяньским жарґоном!

АВТОҐРАФИ КОРОЛІВ І ПИСМЕННИКІВ.

Недавно відбулася в Парижі розпродаж автоґрафів. Виявилося, що автоґрафи королів цінятьcя значно низше ніж автоґрафи письмеників Автоґраф Карла IV. продано за 1000 фр. Автоґраф карла VIII. за 225 фр. а Люї Филипи за 45 фр. Нотний рукопис Скарлятті пішов за 2000 фр., а листок з автоґрафом поета жана Мореса за 2900 франків.

„ВОЄВОДА".

Дня 22. м.м. приїхав до Львова новий львівський воєвода Павло Ґарапіх на якого зустріч на зелізницю вийшли всі львівські достойники. По привітах відїхав Ґарапіх до будинку воєвідства, де почав урядуванне.

ЗАСУД НА ПОЛЬСЬКОГО СТАРШИНУ.

Перед варшавським судом закінчилася на днях тайна розправа проти б. старшини польського війська Евариста Ліка, обвинуваченого в збиранні відомостей про польське військо для чужої держави. Ліпка засуджено на рік тюрми.

Сталін готує „НЕП" для селянства.

БЕРЛІН, 19. лютого. — З Москви повідомляють, що один з „тройки", яка править Росією, Сталін, щораз більше настає, аби большевицьке правительство признало селянству ширші права і вільности, аніж признавало досі.

Як кажуть, він готує для селянства НЕП (нову економічну політику), на основі якого селяни могли би більше користати з хліборобства для свого особистого достатку і добробуту.

Також хоче він признати більшу сільську самоуправу, в якій могли би правитись по свому, без вмішування міських комуністів.

Сим сподівається він приєднати селянство для центральної комуністичної влади.

АНҐЛІЯ СКРІПЛЮЄ СВОЮ ВОЗДУШНУ ФЛЬОТУ.

ЛОНДОН, 19. лютого: — Анґлійське правительство предложило парляментови плян скріплення военної воздушної фльоти Великою Британії.

В пляні обчислено видатки в одному році на сю ціль в сумі понад $100,000,000.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АКТОР В ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН, 19. лютого. — Тут в театрі нині виступив відомий американський актор Джан Берримор в ролі Гамлета у драмі Шекспіра під тимсамим заголовком.

Публика приняла його великою овацією.

ФРАНЦІЯ ВЖЕ НЕВДОВОЛЕНА З ПЕРЕГОВОРІВ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

ПАРИЖ, 19. лютого. — Франція щораз більше невдоволена з переговорів з російськими большевиками.

В тутешніх урядових кругах кажуть, що ті переговори досі ще не довели до нічого.

ПОВОРОТ ПОМИЛУВАНИХ.

ПАРИЖ, 19. лютого. — На приняттю в честь бувшого прем'єра Кайо і бувшого міністра Мальві, котрих тепер парлямент помилував, було 2,000 гостий з ріжних політичних ґруп.

Всі вони привитали помилуваних грімкою овацією, заповідаючи їх поворот до політичного життя.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ НОВОЇ ПОЗИЧКИ В АМЕРИЦІ.

ПАРИЖ, 19. лютого. — Французький міністер скарбу Клемантель заявив нині в палаті послів, що банки в Ню Йорку обіцяли Франції нову позичку в сумі $100,000,000 для направи французьких фінансів.

ПОЛЬСЬКИЙ ЗЛОТИЙ ЛЕТИТЬ З ФРАНЦУСЬКИМ ФРАНКОМ.

ПАРИЖ, 19. лютого. — Сьогодня французький франк упав з 5.35 на 5.20 американського цента за штуку.

Рівночасно упав і польський злотий з 19.25 на 19.20 за штуку.

НІМЕЧЧИНА ГОДИТЬСЯ З РУМУНІЄЮ.

БЕРЛІН, 19. лютого. — Німецьке правительство повідомило Румунію, що воно готове погодитися з нею у справі її домагань щодо відшкодовання за паперові леї, які Німеччина випустила в Румунії підчас окупації вчасі світової війни.

Кажуть, що Німеччина готова заплатити Румунії 50,000,000 золотих марок.

ЛЮДЕНДОРФ УСТУПАЄ З ПАРЛЯМЕНТУ.

БЕРЛІН, 19. лютого. — Полевий маршал ґенерал Ерік фон Людендорф заявив, що уступить зі становища посла до німецького парляменту (райхстаґу).

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ФІНЛЯНДІЇ.

ГЕЛСІНҐФОРС, столиця Фінляндії, 18. лютого. — Електори вибрали президентом Фінляндії Лаврія Реландера, кандидата правих хліборобів.

Він приклонник монархістичного ладу.

СОВЄТ СОВЄТІВ.

МОСКВА, 18. лютого. — Слідуюча сесія всеросійського совета советів (большевицького „парляменту") не буде в Москві, але в Тифлісі, столиці Грузії, на Кавказі.

Совєт радити-ме (підносити руки) два тижні.

САМОГУБСТВО СЕЛЯН.

РЕВАЛЬ, столиця Естонії, 18. лютого. — З Москви повідомляють, що селяни в Московщині і на Україні щораз частійше поповнюють самогубства ізза голоду. Вони гинуть у пожежі власних хат, які підпалюють, замкнувшись у середині з родинами.

РУМУНСЬКИЙ ПАТРІЯРХ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 19. лютого. — Румунський парлямент приняв нині законопроект, яким підніс достоїнство православного румунського митрополита до достоїнства патріярха.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиrі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКЕ ПОЛЕ ДО ПРАЦІ

Сими днями наспіло до головної канцелярії Українського Народного Союза таке письмо:

„Прошу хвальну редакцію помістити отсих моїх пару слів. Я саме хочу зложити сердечне спасибі Товариству Вільні Козаки, відділови Українського Народного Союза ч. 236. у Сер, Па. за їх щирість до мене та за принятте мене до свого Відділу.

„Мене глибоко зворушило те, що члени відділу, галицькі Українці, віднеслися до мене, російського Українця, як до свого рідного брата. Зворушений тим, я кличу осьтут всіх Українців іти слідами сього відділу.

„Недоля загнала на чужину братів-Українців, з двох боків колишнього австрійсько-російського кордону. Там ми колись вважалися горожанами других держав, а наші пануючі вчили нас ненавидіти один другого, погорджати другого брата релігією, мовою, звичаями. Ми не сходилися, зі собою. сторонили, чужились, а деколи й ненавиділи. Але тепер, зійшовшися на вільній землі Вашинґтона, ми мусимо кинути старі пересуди, а обнятися як брат з братом.

„Є в нас на вільній землі Вашинґтона своя, українська, могуча орґанізація. Для неї ми повинні працювати. Її запомагати. До неї приступати й нових членів приєднувати. Досить уже того, що наші братя в старому краю працюють на Москалів, Жидів. Поляків і Румунів та других чужинців. Вони так роблять, бо мусять. Але в їх серцю ще не загинула надія, що так довго не буде й що колись і вони стануть працювати самі для себе, для своеї Неньки-України. Чи маємо ми, що живемо на свобідній землі, добровільно віддавати запрацьований гріш на чужі спулки, ферайни, рінґи, сосайти й звьонзкі? Чи й тут на свобідній землі маємо добровільно працювати на всяку чужину й власним потом підпирати чужі, ворожі нам орґанізації?

„Ні, братя, так бути не може. Не пора нам піддержувати чужі орґанізації, коли в нас є своя запомогова орґанізація, свій Український Народний Союз. Таж Український Народний Союз найсправедливійший в Америці. Український Народний Союз уже не одному й не одній обтер гіркі сльози і подав свою помічну руку як рідному братови-сестрі. Він своїми ділами, а не голими словами, показав, як він розуміє взаїмну допомогу Українців і Українок.

„Тож взиваю Вас отсим всіх братів-Українців і Українок, без огляду на те, звідки Ви походите, без огляду на те, до якої віри належите, й в якій церкві молитеся, і без огляду на те, яких ви політичних переконань, вступати до Українського Народного Союзу. Обєднаймося всі разом. У єдности сила. Орґанізацією збудуємо силу, якою воскресне наша славна Ненька-Україна.

„Новий член Українського Народного Союза, І. Цибульський".

Горячі слова гр. І. Цибульського перед нашими членами нове поле до праці, нове, велике й не заоране. Се праця коло зорґанізовання наших братів з Великої України. Як слушно каже в горі наш дописуватель, ми мусимо закинути всякі упередження, які нам насадили наші національні вороги. Українці-католики мусять кинути упередження до православних, православні кинути упередження до Українців католицької віри. Обєднуватися нам, а не ділитися. Вчімся жити разом, хоча инчої віри чи політичних переконань.

Коли Члени Українського Народного Союза звернуть увагу на се нове поле, коли вони підійдуть зі словами довіря й заохоти до своїх православних братів, що вийшли колись з російської України, то вони певно зорґанізують богато членів. Знов треба піднести, що нема чого боятися невдачі. Самі факти показують, що нема чого. Послідними часами саме до Українського Народного Союза приступило богато Українців знад Дніпра. Ювилейна кампанія принесла нам до Українського Народного Союза поважне число Українців з Холмщини, Волині, Поліся, східного Поділя, Київщини й Запорожа, а межи ними й епископа їх церкви, о. Івана Хведоровича. Значить, початок, ся найтруднійша частина праці, вже зроблена. Треба лишень підперти роботу далі, а вона певно дасть сторичні плоди. Коли наших братів зі Східної України так мало в нашій орґанізації, то сьому вина наше недбальство. Признаймося до нього отверто, як відважні люди, і постановім поправитися й рукави засукаймо до нової роботи. Робота збудувала нам Український Народний Союз, робота держала його через трийцять літ його існування, і робота зробить його в трое більшою орґанізацією, як вона тепер є. Поле перед нами велике. Зорґанізуймо лишень наших братів зі східної України, а маємо стотисячну українську орґанізацію на чужині.

Петро Іванович Прокопович.

Памяти славного діяча українського відродження Петра Івановича Прокоповича.

(1775—1850).

(Лист з Праги).

(Докінчення)

Так з 1775 року московськими заходами було винищено майже все бжільництво на Україні. Отсеї політики поневоленням українського народу нищенням його економічних сил, Петербурський уряд держався весь час.

Як видно із секретного паперу, знайденого у полтавського ґубернатора Німця Боггову-та, 4. февраля 1914 р. за номером 201, наказано було руйнувати економічні центри на Україні, вести справу так, щоб Україна не мала змоги вийти з економічної залежности від Москви і щоб за Москвою все більше і більше зміцнювалося таке становище економічного центру, яке знищилоб навіть саму українську думку обійтися без економічної залежности від Москви.

Але потоптана правда мститься сама за себе. В тім році, як Москва переводила остаточ- (…) -сподарств, тобто в 1775 р., в не знищенне й подиху української свободи та козачих го- козачій родині с. Пальчиках під Батурином на Україні народився Петро Іванович Прокопович, якому доля судила одну з робіт для відродження України. Се як раз був час, коли в звязку з походами Наполеона і відродження на Україні національних традицій повія- національних традицій повіяло духом визволення українського републиканського народу з царизму й московської тиранії і коли на українській ниві зявилися національні діячі для культурного, літературного, релігійного, соціяльного, політичного, економічного відродження українського народу. Одним з сих діячів був П. І. Прокопович, який присвятив себе економічному відродженню українського народу в такій важливій галузі, його господарства. як бжільництво. Заслуги його в сій справі безмірно великі і дають йому одно з почесних місць серед инших великих діячів відродження українського народу і піднесення імени української нації серед культурних народів Европи.

Прокопович замислився не тільки над розведенням бжіл, а й над збільшенням продукції їх роботи. В 1814 році він продемонстрував раніш винайдений ним перший в Европі рамковий улий.. З сього часу стало можливим раціональне пасішництво, яким продукція роя збільшилася, 6—8 разів, ніж було попереду. Прокопович перший в звязку з своїм винаходом, завів сіяння медоносів, особливо синяку, і розвів біля своїх пасік звиш 2,000 українських лавролистих верб, щоб підготовляти на них велику силу роя до сезону медозбору. Через 14 років Прокопович тамже під Батурином орґанізував першу в світі бжолярську школу, в якій училися не тільки Українці, а й Москвини, Поляки, Чехи, Німці і ин., бо слава про неї поширилася і за кордоном. В своїй школі Прокопович учив пасішництву українському, єгипетському, італійському, французькому і ин., підводивши всі системи до умов українського господарства. Така ріжносторонність давала його учням і практикантам можливість орієнтуватися в ріжних умовах ведення бжолярного хазяйства.

Все отсе Прокопович творив з власної ініціятиви власними силами і на власні кошти. В ті часи громадським способом таких річей робити не можна було, бо ініціятива в громадських справах належала тільки урядови та бюрократії. Дозволялося тільки на те, що мало на собі казенне тавро. Тому по смерти Прокоповича школу й бжолярство його провадив самотужки деякий час син його Великдан, але уряд все те сконфіскував школу зачинив, а бжільник і землю продав Жидови, який ульні розпродав, повирубував дерева і од колишнього культурного і найвищого в цілій Росії бжолярства Прокоповича не зоставив нічогісінько окрім пустки та чорних пнів вирубаних дерев...

Одначе праця Прокоповича не пропала дурно, бо з його школи й практики вийшло з тисячу учеників, які понесли знання по Україні і повели роботу по відродженню українського бжолярства. В районі безпосереднього впливу нашого великого і славного бжоляра перед війною 1914 року можна було знайти великі пасіки навіть у простих селян майже безземельних. Наприклад у Новгородсіверському повіті у Микити Гриви, у Вовка, у Кузьми Баса, і ин., було по 1,000 ульнів. У деяких панів було більше. Напр. у Дорошенка було около 4,000 пнів улиів. На Полтавщині у с. Воронинцях, Ващенко, удосконаливши рамковий улий, який і назву має „улий Ващенка", розвів таку пасіку, що на прибутки меду та воску придбав собі в Київі аж три великі будинки. Селяне йому возили бжіл по медоборах дурно, бо бачили, що там де пасуться бжоли, урожай дуже зростає.

Безперечно, що бжільництво на Україні відроджене Прокоповичем та його учнями, виросло б до великого ступеня розвитку, колиб не московські перетики на кожнім кроці, через що пасіки на Україні мусять боротися за своє істнування. Пасішники кредиту з державних установ не мали; мід мусіли спродувати в Москву та в московські краї, утворювати українські бжолярські товариства та кооперативи було не можливим. Перевозити бжіл по залізних дорогах в більше віддалені місця, покриті медоносами, ніяк не можна було, книжки, журнали, листки та лекції в українській мові для українського населення були заборонені законом, порушення якого загрожувало навіть засланням на Сибір. Все отсе гальмувало розвиток пасішництва.

Через 15 років по смерти Прокоповича Чех. Ф. Грушка винайшов медогонку (центрофуґу) і сим полекшив і упростив досягнення кращих результатів винаходу Прокоповича рамкового ульня. **Так Українець Прокопович і Чех Грушка прислужилися. своїм винаходом бжолярам цілого світу.**

Не вважаючи на тяжкі умовини відродженого на Україні бжолярського господарства все таки до початку війни 1914 р. на Україні було звиш 3 000,000 улиів бжіл, які давали народові прибутку медом, воском та прополісом коло 40,000,000 рублів або 20,000,000, американських долярів. Народ мав для поживи продукт з фосфором, залізом, сіркою, ефірними оліями, кислинами, ферментами вітамінами і иншими речами. яких в цукрі не має і які необхідні для здоровля людей. Сади, городи, трави, гречки, рапс, клевер горчиця і т. и. родили в 5 —15 разів більше, коли їх облітали бжоли, пасучись бо се помагає опиленню і оплодотворенню квіток. Тепер на Україні в наслідок війни, та через московські наїзди з 1917 р. знову винищено пасіки так, що не зосталось й шестої частини бжіл. Народне господарство згубило на тім коло 33,000 000 руб. або звиш 16,000,000 амер. долярів на рік. Се економічна потеря. А скількож ще загубив український нарід через се на урожаях та в своїм здоровлю.

Батуринське товариство бжолярів придумало найкращий спосіб вшанувати память славного українського бжоляра Прокоповича відкриттям бжолярської школи, устройством зразкової і показної пасіки та утворенням в с. Пальчиках, де родився і жив Прокопович, бжолярського музею. Його ювілей повинен прислужитися новому відродженню українського пасішництва на Україні, яке живе в традиція української нації. Дух та імя Прокоповича кличуть до відновлення й відродження бжолярського національного хазяйства на Україні, яке давало народові багатство й здоровля.

Українське студенство й на чужині серед братнього чеського народу розвело собі бжіл: пасішникує й утворило кілька товариств, які сплучилися в бжолярську централю. Деякі товариства увійшли і в чеське обєднання. Головою централі запросили мене, як колишнього редактора бжолярського журналу в Одесі. Централя українських бжолярів постановила улаштувати в 1925 р. урочисте свято в Празі в честь славного українського бжоляра, винахідця першого рамкового ульня, першого творця раціонального бжільництва і фундатора першої в світі бжолярської школи П. І. Прокоповича, видати про його в українській, чеській та французькій мовах книжку і подбати про фонд на памятник йому і на школу його імени в Батурині.

На виконання сього потрібні колективні сили.

Од імени централі звертаюсь до всіх через Вас, Пане Редакторе, з проханням допомогти нам в сій справі матеріялами і відомостями про діяльність та життя Прокоповича, а також вказівкою, деб ми могли дістати його портрет. Ми хотілиби виконати нашу постанову як найкрасше і вшанувати память покійника найдостойнійше.

Проф. С. Шелухин.

Адреса: Prof. S. Seluchin, Dobrichovice, c. 203, u Prahy, nadr. Vilson, Czechoslovakia.

ГИМН НА ЧУЖИНІ.

В сей час святий для України,
В великий час пошани Кобзаря,
Ми всі, живущі на чужині,
Благаємо Всевишнього Творця.

Допоможи Ти нам в розпуці,
Пошли нам світлий тихий рай, —
Хай заживем ми в вічній злуці
І відпочине рідний край.

Зміцни нам віру в Україну,
Могили павших за неї осяй,
Не дай упасти нам в руїну, —
Благослови життє і щасте дай!

Ню Йорк.

Григорій Прохорович.

ВИННИЧЕНКО НА ІТАЛІЙСЬКІЙ СЦЕНІ.

У жовтні в Турині театр „Каріяно" виставив „Брехню" Винниченка з участю директорки театру Емми Ґраматики. Ґраматіка учениця Еленори Дізи, виконала головну ролю з незвичайною чутливостю та зрозумінням нюансів славянської душі. Песа мала незвичайний успіх; завдяки драмі Винниченка італійська публика вперше познайомилась з нашою драматичною творчістю. Артистка висловилась перед нашою землячкою, Младою Липовецькою що живе в Турині. про песу ось як:

„Мені подобається творчість Винниченка, бо це щось реальне, закінчене зрозуміле, се не блукання в сутічках, в яких доводиться відріжняти предмети помацки, а такими є більшість творів славянських авторів. Я розумію відчуваю, драму героїні „Брехні", яка стає для менеі блиською, рідною. Я не люблю тенденцій у мистецтві. Справжне мистецтво є лише те,, якого не научають, а з яким родяться. Я люблю мистецтво артистки, а не акторки, не передачу почувань, а їх переживання. (За нашим Світом).

РУБЛЬОХАПИ.

Дневник Шикаґо Трибюн, а за ним і другі подали лист так званого „комінтерна" („комуністичного інтернаціоналу") з Москви до комуністів у Злучених Державах, в якому повідомляють про висилку $340,000 на пропаґанду. В листі пишеться, що $40,000 має пійти негайно на большевицьку пропаґанду в Америці, а решта по $25,000 місячно.

Большевики можуть пробувати заперечувати правдивість сього листа, але берлінський кореспондент має ориґінал листу і подав з нього фотографічну знимку, отже заперечення на ніщо не придасться.

Впрочім, пощо перечити, коли тут не виявилось нічого нового. Бо совєтський уряд в Москві оголошує, кілько платить Апфельбавмови (Зіновеву, голові „комінтерна") на заграничну пропаґанду, а Злучені Держави від сього не виключені.

Тепер лише питанне, куди ті гроші ідуть? На яку ціль? Що се за пропаґанда?

Чи воно припадком не так, що приміром 5 форенерських большевицьких ґазет в Америці дістає що місяця по $5,000? Бо яка-ж ще „важнійша" у них тут може бути пропаґанда?..

Отже — старі ПОСОБІЯ новим РУСОФІЛАМ-РУБЛЬОХАПАМ.

Колись від царів брали рублі кацапи за букви, календар, назву, цареславе і єдінство; — тепер від комісарів беруть рублі новомодні русофіли теж за назви, за комунославе, комісарославе і єдінство.

Змінилася влада у верху в Кремлі; змінились рубльохапи по долах.

Змінились і рублі. Тільки доляри не змінились, в яких рубльохапи кажуть собі виплачувати пособія „на пропаґанду" (на пейду).

Остаточно, нічого в сьому не було би страшного, бож не все зїсти Апфельбавмови. І другим, його приказчикам, повинна впасти кришка зі стола „високої комуни". Тільки як се погодити з голошеннем кличів про добро пролетаріяту, робітників, чорноробів і незаможників?

Всі знаємо, що вони тепер в Росії і на Україні без роботи і без хліба.

От депеша з Москви сповіщає, що тепер в Росії і на Україні голодує 8,000,000 душ.

І для сих 8 міліонів голодуючих нема хліба; немає гроший для них на хліб. Що більше, з них грабиться останне на податки, а податки мандрують до Апфельбавма і від нього на пейди... до богатої Америки.

Голосителі правди, справедливости, рівности, добробуту для чорноробучих і незаможних, замісць відсі, з богатої Америки, вислали поміч в долярах голодним в Росії і на Україні, беруть гроші від голодних сюди — на свої пейди.

Сухарі голодних міліонів появляються на континенті Америки у виді золотих долярів та кануть в бездонних кишенях „аґітаторів", чи т. зв. „любителів народу" яко пейди.

Кілько фарисейства у тих рубльохапів...

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

37.

Фініксвил, Па.

Під розвагу членам У.Н.С. і пов. делеґатам подаю отсих пару моїх думок на слідуючу конвенцію У.Н.С. Хай кождий член і кождий делеґат добре застановиться над сими точками і най скаже, чи не правда.

1. Що за причина, що так нема, як наша „Свобода" взиває нас: „Приєднуйте нових членів і як найбільше дітий, бо то будучність нашої орґанізації". Ми можемо мати, що найменше 4 рази тільки дітий в нашій орґанізації, як ми маємо. Деж вони суть? Що за причина, що їх нема? Вони належать до чужих орґанізацій, а це тому, бо другі орґанізації ліпше дбають за свої діти, як ми. Я і моя жена єсьмо членами У.Н.С., а наших четверо дітий належить до чужої орґанізації, то є. до „Соединенія". Чому? Бо я там плачу місячну вкладку 20 цнт.ґ. на суму $ 400. По трох роках дістається цілу суму $400. Дитину можна вписати від трох місяців. Приймається і нечленів Подивімся тепер, як наша орґанізація виплачує за 25 цнт. місячної вкладки.. Ви дуже добре знаєте, які часи дорогі.

За 50 дол. найменшу дитину ніхто не поховає. Дай Боже, щоби наша конвенція пішла за моєю радою, то заявляю прилюдо, що зараз свої діти впишу в члени до У.Н.С., а ще й других буду намовляти, що У.Н.С., як рідна мати дбає про своїх дітей.

2. Конвенція, щоби відбувалася, що 6 років, бо тоді менші кошта понесе У.Н.С. , а еслиби була якась справа до полагодження, то можна через відділи полагодити.

3. Календарі видавати коштом У.Н.С.

4. Жадних вкладок не підбільшувати, бо тим собі пошкодимо, бо досить булоби таких членів, щоби виступили з орґанізацї, бо дуже добре знаєте, що бідний чоловік не робить тільки на орґанізацію, але мусить і діти ховати..

5. Дитина, яка належить до орґанізації . безперестанно 45 літ життя, то по 45 роках, щоби не платив місячної вкладки тільки бе належав без платні.

6. Головні урядники, щоб не побирали жадних дієт, як їдуть на конвенції, бо вони мають свої платні.

7. Конвенція має розпочинатися о 8. рано до 6. вечером, а не дві або три години, а потому ухвалити собі 10 дол. денно. Я мушу шуфлею робити 10 годин на за 3.75 дол.. Не треба дивитися, що У. Н.С. має гроші.

Зробіть полекшу для всіх членів тими грішми, що так легко відходять.

8. Дальше, щоби жадні справи не відбувалися по закутках на перед, а тільки славно і явно на конвенції.

Всім желаю здоровля і єдности.

Федор Цюх.
секр. від. 321.

ГРЕЦЬКО-КАТОЛИЦЬКА ЕПАРХІЯ І ПРАВОСЛАВНІ.

—o—

У львівському Ділі пише др. Дмитро Левицький:

Не менше важливим, як справа целібату, хто зна, чи з широкого національного погляду не важнійшим, є відношенне грецько-католицької церкви до православних на Холмщині, Підляші та Волині. І в цій справі звертались уже безуспішно до Риму наші Ординаріяти в 1915 р. тов. св. Ап. Павла в 1917 році.

Як відомо, у давнійших часах церкви на Холмщині, Підляші і чимало на Волині були грецько-католицькі. Росія завела там православе, а нині польська держава здебільша відібрала православним їх церкви і замісць, у крайнім разі, перемінити їх на грецько-католицькі, перемінила їх на римсько-католицькі. Наша духовна єрархія хотіла проти сього боротись і в 1915 р. внесла відповідний меморіял до Риму, а в 1914 висвятила на луцького єпископа о. дра. Боцяна. Але від 1919 р. повіяло іншим духом. Еп. Боцян наслідком заборони влади, не міг якийсь час являтись у своїй епархії; православні церкви перемінювали на римсько-католицькі без ніякого протесту з боку нашої єпархії і з боку Риму: а в минулому році призначили дра. Боцяна епископом коадютором у Львові, а тим самим зліквідували луцьке епископство та віддали колишніх холмських уніятів під юрисдикцію латинських епископів, себто під рижим латинізації і польонізації.

Таким робом стан холмських, підляських і волинських Українців став під оглядом церковним, а тим самим і національним, просто катастрофальним. Православні Українці цих земель опинилися без своєї церкви. Наше тамошне населення мусить часто йти 80 км. щоби охрестити дитину, або покропити небіщика, як що не хоче віддаватись у повну опіку латинського обряду. Здавалось би зовсім природним, що наша грецько-католицька церква повинна прийти в допомогу свому народові у таких скрутних для нього часах; повинна взяти його в оборону і дати йому спроможність заспоїти його религійні потреби, спасаючи його від латинізації. Та, на жаль в дійсности так не є.

Маємо чимало доказів на те, що висші сфери нашого духовенства замісць приєднувати православне населення до грецько-католицької церкви відганяють її від неї. Наведемо лише один приклад. В одному селі сокальського повіту, межуючого з Холмщиною, відбувалась місія. Українці з Холмщини, дізнавшись про се, вибралися тисячною юрбою, з процесією та парадою, шукати религійної потіхи у своїх братів. Та яке розчарування зустріло їх на місці, коли уніятський епископ назвав їх оглашенними, що не мають доступу до грецько-католицької церкви, бо вони не католики. Побожні прочане вернулись до дому і богато з них понесли свої діти до церкви, яка приняла їх з вітвертими обіймами: — до римсько-католицької. Висновок з такого факту ясний. Свідомо, чи не свідомо, з власної волі чи по приказу з горі — заподіяно нам велику національну шкоду.

Колиж зважити ще незнане, але на кождий випадок надто невиразне становище нашої духовної влади до конкордату; коли чуємо нарікання в справі управи великими митрополичими маєтками, то мусить у нас зрости острах за добро грецько-католицької церкви і нашого народу.

Часи безоглядного приказу і послуху минули. З голосом духовенства і народу мусить рахуватись кожда влада.

СЛІДАМИ ГАРМАНА.

—o—

В Будапешті склалася перед тиждпем страшна подія. Жандармський лейтнант Ледерер мав прегарну жінку Марію, якої поклонником був богатий купець Куделка. Він приходив до неї дуже часто та обдаровував її не тільки дорогоцінними дарунками, але й грішми. Одного вечера вона запрохала його до себе і зажадала, щоби приніс більшу скількість гроший. Кудека прийшов Муж Марії вийшов на час візити і заховався в сусідній кімнаті та ждав на знак жінки, щоб явитись. Марія наділяла Куделка пестощами і накінець він заснув на канапі тоді приладила навіть ведро на кров. Муж застрілив сплячого. Кров стекла до ведра і мидниці. Потім вони разом обоє на спілку покраяли тіло Куделка і вложили до пачки. Коли пачку виносили, тоді їх арештувала поліція. Марія Ледеро поводиться в слідстві дуже спокійно і до всього признається. Ляйтнант Ледерер заявив, що він, що він застрілив Куделка тільки тому, що це доручила йому жінка яку туже любить. Будапештенська поліція відкрила, що це вже друга жертва Марії. В 1921 р. такою дорогою пішов її поклонник Рейзман великий будапештенський фабрикант.

ДОПИСІ.

ІСТОН, ПА.

Коляда на рідну школу.

Тутешні і старокраєві часописи заклюкують всіх і вся, щоби складати як найбільші жертви на рідну школу. Рідна школа в Галичині находиться в дуже критичнім положенню. Поляки тим тішаться, але Українці повинні на це ніколи не забувати, що упадок рідної школи бувби смертельним ударом для нашого життя. Справді що рідна школа це оружіе проти Ляхів, Москалів і Румунів. Та трійця напослілася знищити український народ, щоби загарбати нашу землю. Вони переслідують наші школи і просвітні товариства на це, щоби нарід став несвідомим, щоби забув, хто він є, яка його бувальщина та хто він є. Вони знущаються над безборонним населеннем в звірський спосіб на те, щоби так стериризувати Українців, щоби они перестали бути народом, а щоб стали племенем полохливих рабів. Отож істонські Українці послухали голосу роспуки рідної школи і взялись до діла. Ходили з колядою хата від хати, тільки поминули кількох щирих Українців, котрі все і всюда складають як найбільші жертви на всякі цілі і котрі як найбільше за тим побиваються. Не хочу обливати зимною водою колядників за це, що нас поминули, бо це якраз вийшло на користь для народної справи, бо зібралося кількох охотників оминутих, а іменно Ф. Сабатий, В. Дроботій, Н. Підгайний, І. Крочак, О. Питляр, Т. Марак і Д. Кручовий, котрі заколядували $41.65. Гроші зістали вислані до „Обєднання". Тепер відзиваюся до попередних колядників: не їдіть колядувати до тих Українців, котрі двері перед вами замикають, а ідіть до тих, котрі приймуть вас з отвертими руками і зі щирим серцем. Не ідіть до тих, котрі встидаються своєї нації і не хочуть зватися Українцями через це, що суть американськими горожанами. Хочу навести слова о. Пристая: Робім так, як другі народи роблять, берім примір від Жидів. Де би Жид не проживав, чим би він не був, які маєтки він не посідавби, якими язиками він неговоривби, якої культури і освіти не набравбися, Жид усе і всюда є Жидом. Єго тягне до єго предківської Палестини та Єрусалиму. Колиж лиха судьба розігнала і розсипала Українців мало не по цілій кулі земській, то чомуж той син нещасливої України не малби лишитися подібно як Жид все і всюда Українцем, а єго предківська держава Україна. Жертви зложили на рідну школу і боєвий фонд: Ф. Сабатий, В. Дроботій по 7 дол., Н. Підгайний, І. Крочак по 4 дол.; О. Питляр 3 дол.; Д. Кручовий 2.50; А. Допілка 2 дол.; по 1 дол.; В. Гутнік, П. Божик, А. Ґалан, М. Пружняк, А. Хоміцак, А. Ткач, М. Федорчак, Ст. Терлецький, Т. Марак, М. Потічко, Л. Кузьмин і Ониськів 65 ц. В. Мазур 50 ц.

Сердечну подяку складаю колядникам і жертвовавцям.

Николай Підгайний, колядник.

КАСУВАННЯ ОСТАННІХ ВИБОРІВ РАД НА УКРАЇНІ.

Переведені під кінець минулого року вибори до рад скасовано по деяких губерніях цілковито а по деяких частинно. Які причини зложилися на цю касацію виборів, про це знаходимо деякі цікаві інформації у звіті з наради Київської Ґуберніяльної Виборчої Комісії, поміщеним в „Більшовику" з 16. січня.

Відкриваючи нараду, голова Комісії Свистун зазначив, що окружні та районні комісії „не досить серіозно проводили в життя провідні вказівки Губвиконкому в справі позбавлення виборчого права, в цілій низці випадків були недоґрунтовані постанови".

Пересічно по губернії брало участь у виборах 30 відсотків виборців, по окремих районах відсоток виборців хитався від 14 до 65. Один з учасників наради, Рябоконь, цей абсентеїзм виборців пояснив частими зміняли голов сільських рад і їх заступників (виборних!). Селяне кажуть: „Навіщо я піду на вибори, коли все одно голову сільської ради незабаром перемінять".

Инші учасники наради пояснювали хиби виборчої кампанії, з яких найважнійшою є абсентеїзм виборців, непідготованістю місцевих орґанізацій до виборів, недостачею відповідних помешкань, кепською погодою і т. п.

Редактор „Більшовика", Щупак добачав основну хибу виборчої кампанії в тім, що „наш останній курс на село, наше гасло „обличчям до села" якраз припали на час виборів і наші партійні орґанізації не мали просто часу пристосовуватися до нових умов".

Які це „нові умови", видно з дальших слів Щупака. — „Треба розвинути самодіяльність мас, треба зацікавити їх перевиборами, треба щоб селянство знало, що на виборах воно буде не тільки голосувати, але й дійсно вибірати, опротестовувати, відкидати кандидатури..."

Отже ранійш маса тільки голосувала, а не вибирала, не сміла протестувати і кандидатур відкидати. Не можна не похвалити Щупака за таке мужнє признання... Тільки як це погодити зі словами того самого Щупака, який на другий день по нараді писав у „Більшовику" таке: „Наша влада найдемократичнійша у світі, бо її вибірають робітники і селяне!..."

Нарада визнала потрібним перевести перевибори сільських рад у тих селах, де у виборах взяло участь менше 25 відсотків виборців. Районні зїзди скликують там, де переберуть більше 40 відсотків усіх сільських рад даного району. Перевибори моють відбутися в часі між 15 лютого до 10 березня. Виборчі комісії мають бути доповнені представниками селянства. Вибори мають відбутися по картковій системі.

Для переведення перевиборів мають бути мобілізовані партійні сили в ґуберніяльнім і окружних центрах. Передвиборчих зібрань не буде, не буде й рефератів про міжнародне положення, від яких, по свідоцтву учасників наради, люде втікали до виборів, а „коли справа доходола до виборів, доводилося з ліхтарем у руках підраховувати голоси".

Головною причиною передвиборів рад як на Україні, так і в цілім Союзі є те, що місцеві комуністично-комсомольсько-незаможницькі кліки, не підчиняючись новим вказівкам згори, допускались по старій звичці ріжних зловживань, крутійств та ошук, аби тільки лишитися при владі, накидаючи себе населенню на „вибранців". Але населення чим далі, тим більше від цих „вибранців" відвертається. Чи вдасться його прихилити новими виборами, покаже недалека будучність".

Х.

МУСТА І МІСТЕЧКА КИЇВЩИНИ.

—o—

Після даних міського перепису 1924 р. на Київщині є 126 поселень міського типу, себто міст і містечок, які в загальній кількости поселень на Київщині (4552) становлять 2.7 прц. Загальна кількість населення в містах і містечках виносить 1,152,000, що загалу населення Київщини (4,395.000) становить 26.2 проц.

Найбільш міським центром Київщини є Київ — 401.000 мешканців, що має 34.8 проц. всієї міської людности ґубернії. За Києвом іде Бердичів — 43.500 мешканців, Умань — 41,000. Біла Церква — 38.000. Черкаси 31,000, Сміла — 21.000, Звенигородка — 15,500, Богуслав, Городище, Шпола — по 12.000 і т. д.

Проти передвоєнних часів населення в містах дуже зменшилося. Наприклад, у Київі на 1. січня 1913 р. було 594.403 мешканців, без війська, отже зменшення виносить около 200.000. В Бердичеві населення зменшилось на 33.500. у Білій Церкві на 16.000, в Черкасах на 10.000, в Умані на 15.000. З більших містечок населення збільшилося в Смілій на 6.000 (в округлих цифрах).

По соціяльному складу населення міст Київщини представляється так: робітників — 90.000, прислуги — 12.900, службовців — 63,000, осіб вільних професій — 90.000, самостійних господарів - 128.000, осіб інших професій — 40.000, членів родин — 103.000.

З 128.000 самостійних господарів — на сільському господарстві працюють 76.000, решта займається промислом і торговлею.

З 90.000 фабричних робітників було — 15812 дрібно-реміс-ничих — 15.288, залізничих — 9783, в державних установах — 2.753, сільсько-господарських — 1.937, торговельних — 662, ґірняків — 63, чорноробочих, поденних і инших професій робітників, поза перечисленими, було 29,758.

По національному складу населення міст, містечок Київщини дуже ріжноманітне. Нараховується тут до 70 національностей, але крім Українців, Жидів і Москалів всі ті численні національности є порошинками серед тих трох національностей. Українці становлять 51.3 проц. загалу міського населення, Жиди — 27.8 проц., Москалі — 16.7 проц. Отже на инші національности лишається 4.2 проц., серед них найбільшу ґрупу становлять Поляки.

З цих даних виходить, що українізація міст не є безнадійною справою. Український елемент в містах вже тепер має абсолютну більшість населення. В міру відновлення промислового і торговельного життя в містах, за чим послідує збільшення населення, процент українського елементу також буде зростати, бо збільшення міського населення відбуватиметься головно коштом доокличного українського сільського населення.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Уряд Читальні Просвіти подає до відома членам Читальні, що збори відбудуться дня 21. лютого о 7.30 вечер. Кождий член повинен явитися, бо суть важні справи до рішення. 42-3

Уряд Читальні Просвіти.

МЕТЕОРИ.

Найстарші історичні спомини згадують, що „з неба падало каміня й куски заліза”, але щойно тому двіста років назад зацікавилися вчені тими природними явищами. Ляпляс перший влучно почав пояснювати явища метеорів. У середновічних часах у честь метеорам співали пісні й вважали їх якимись божими знаками, а забобонний нарід прикрашував ці появи ріжними легендами.

Фізик Хледні ствердив 1794 р., що метеори є космічного всесвітного походження. Він здогадувався, що у всесвіті (вселенній) розсипані є безчисленні дрібні маси. Вони на своїм шляху на якому на секунду роблять богато кільометрів доходять у полосу притягаючої сили, прим. нашої землі, або якої иншої планети, сонця, або якогось місяця. А ці всі також порушаються, прим. земля на своїм шляху довкола сонця на секунду 20 км.. І ми порушаємось разом із землею. Колиж упаде якийсь метеор із такою силою скорости на сторч на землю, то ми бачимо його під кутом 45 ступенів, а не насторч проти нас.. Обчислюють, що на рік паде на землю около 5,000 тон метеоричної маси величини пороху, а бувають метеори тяжкі кількадесять і кількасот кг. Більшість метеорів є тяжка лише кілька грамів Вони летять у воздушну атмосферу земли незвичайно скоро і тут їх енергія руху наслідком тертя вчасти перемінюється в енергію тепла. Кусники розясиють і світять. Наша воздушна сфера сприяє кометам, що з усією силою падають на землю й заподіють шкоди. Місяць не має воздушної сфери, тому на ньому наслідком спадання метеорів потворилися круглі кратери В Америці найшли метеор тяжкий 30 тон увесь повний заліза, а в цій околиці на сотки миль довкола ніде не було найменшого сліду залізної руди. Аналіза виказала, щ залізо є головною великою складовою частю віх зір.

Про пропавші метеори кажуть, що вони мабуть розсипались. Поодинокі части помандрували продовженою еліпсою кометовим шляхом. На цьому шляху вони можуть роздилитися однаково, або неоднаково Подеколи на місці еліпси показуєся лише метеорова хмара. Місяці від липня до грудня найбогатші в метеори, двічі стільки, що в перших шістьох місяцях. Метеори часто експльодують в воздусі й росприскуються. Бувало таке, що огнені кулі, підчас лету розлетілися на богато кусничків, які в виді огняного граду впали на землю. І ці огняні кулі (як і метеори є планетарної, або космічної системи. Складаються з ціпких (твердих) частий, яких нема на землі лише на инших небесних тілах.. Огняних куль найшли вже богато або плитко на поверхні землі або в недуже глибоких ямах.

Противно електрична лискавка, яку рідко можна запримітити то є рід електричного феномена. Кругла лискавка повстає, коли електрична енергія на деяких місцях перемінюється в енергію тепла Воздушні гази збираються в формі кулі й світла й куля летить, але не дуже скоро. Подеколи зміняє й напрям, бо вона йде шляхом найменшого відвороту, як кожна лискавка. Така куля може згаснути без галасу або з експльозією, що протягається на че грім. Сила струї такої круглої лискавки 10—12 амперів. Краска її червона з ріжними відтінями аж до синявого. Появлюються і в погоді і після дощу для досвідів витворили їх штучно.

Ілько Борщак.

СХІДНА ТА ЗАХІДНА КУЛЬТУРА

(Лист з Парижа).

Майбутній історик нашої сучасної української еміграції буде вражений бідністю її політичної думки. Ні одної нової думки; з чим виїхали — з тим і вернулись, — як взагалі повернуть. Це явище вражає тим більше, коли прирівнати великанську інтелектуальну працю російської еміграції. Хочемо зробити кілька уваг про оден з напрямків цієї думки.

Недавно російський публіцист та історик Борис Мірский мав у Парижі відчит, який вийшов на французькій мові окремим виданням з передмовою історика Оляра*). Свій відчит назвав Мірский „Скити”, під якими розуміє ту частину російського громадянства, яка з певних ідеольоґічних підстав відкидає всякий контакт зі Заходом і навіть є йому ворожа. Автор сам признає, що не буде викладати sine ira et studio ідеольоґію „Скитів”, а різко критикує її зі становища „Західника”, для якого вся історія людства починається щойно з 1789 р.. Ми не підемо за автором у його критиці скитської ідеольоґії зі специяльного становища „західника”, бо богато в дечому не погоджуємось з нею а дамо лише начерк самої ідеольоґії.

Антизахідництво „Скитів” у загальній своїй ідеї неориґінальне, а стоїть у близькім звязку до того, про що так нині кажуть на тему „крізи західної культури” (Шпенґлер, Унамо, Фереро, Анжель, Жід і ин.) але „скитизм” має дещо своєрідного, що можна протягнути від XVI в. з Ніла Сорського і Йосифа Влоцького через Хомякова та Победоносцева.

Перелічити хочби головних російських публіцистів і писменників проклинаючих на протязі століть Захід і вірующих „в особую стать” Росії — це значить дати історії розвитку російської суспільної думки. Все одно чи неґація Заходу має своєю підставою „общину” чи православіе, чи народичество, чи революційний соціялізм. А Блок, в якому бачили, не без підстави наступника Пушкина, кличе: „Доки ти ще не загинув… останній раз образумся старий світ” (Европа), а Іванов Разумнік, історик нової радянської інтеліґенції, з гордістю пише: „Так, ми азіяти з кривими і вовкуватими очима… Між росією а Европою казав архіакціонер Тючев (1803—1873) є вічний і глибокий фільософічний антаґонізм; між ними не може бути ніякого замирення че перемов: життя одного — це смерть другого!..” І Іванов Разумнік певний, що новий російський скитизм революції оберне в попіл увесь світ, здре маску з Атлянта, цього світового дрібного буржуя, бо у вогні, у хуртовині і бурі народилося нове Евангеліє. Це Евангелія — це совіти. Царизм і большевизм льоґічні висновки одного і того-ж „скитизму”. Совіти ясно і голосно ненавидять Захід, від якого вони відокремилися всією своєю зовнішною політикою і комуністичними прінціпами. Єдині можливі взаємини зі Заходом — це комерція. Так колись самодурреакціонер Ростопчин переконував царя Павла, що „Росія не повиннна мати з иншими державами инших взаємен крім комерційних”.

Ось з протилежного боку професор Устрялов лідер „сменовеховцев” співає дитирамб „цареві Грозному”, коли „нарід втомлений насильством… піддався добровільно під 10 річний терор, аби утворити великодержавність Московії”. Тому Устрилов приймає большевизм, який так уперто бореться з ненависними Устрялову демократичними прінціпами: „свобода, рівність, братерство”. Він цілком погоджується з цією совітською ідеольоґією, хоч за вихідний пункт не бере Карла Маркса, а найстрашнійшого песиміста російської реакції Константина Леонтієва:

„Ніяке польське повстанне, ніяка пучевщина не може так пошкодити Росії, як мирна, льояльна демократична конституція…” Другий „сменовеховец” Лукіянов стверджує, що руїна демократії — щастя для народа. „Завтра Росії безмірно яснійше, ніж цивілізоване сьогодні европейських демократій”. У такт йому Стеклов, головний редактор „Извєстій” пише: „Сучасна західна Европа це царство зла, брехні, експльоатації насильства…” Знову таки з протилежного табору старі наші приятелі Струве і Василь Шульгин відгукуються: „Мені осоружна демократична ненависть проти царизму” (Струве) „ідея батьківщини у совітській поезії, мені приємна, вона зріла, як дорогоцінне вино, як пяний Фільтр патріотизму”(Шулгин). Струве якому такою дорогою була колись робота царя Петра, нині відхрещується від Заходу. Такий авторитет у науці права, як Новгородцев пише цілу книжку, де доказує, кінець заходу і „нову еру сходу”: Майбутне належить до одного лише народу в Европі — російського.” Тільки, що тоді, як Єсенін, Стеклов. Разумнік визнають за нарід російський громадян радреспублики для Новгородцева російським народом являються еміґранти. Поруч з Новгородцевим стоять його „евразійці”. Ґрупа молодих російських учених і письменників видала в Болгарії книгу під назвою „Евразія”. Девізою авторів цієї книги: абсолютна неґація заходу і народини „евразійської” Росії, яка знаходиться поза Европою. Вони проголошують заходові немилосерну війну, але в протилежности до нервового „скитизму” наближаються до офіціяльної старої доктрини з Уваровською формулою: „православіе, народність і самодержавіе…”

Ці приклади можнаби було і далі продовжувати, цитуючи Мережковського, Бердяєва, Булгакова…

Але досить маємо вироблену і що до змісту і щодо форми ідеольоґію, в деяких своїх основних тезах еднаючих Росіян по обох боках кордону радянського Союзу, як це часто бувало в історії і буде ще нераз, от-така вона то на перший погляд мирні, теоритично-схоластичні суперечки матимуть, та вже в певній мірі мають велике політичне значінне. І в першу чергу це торкається Українців і закривати на це очі булоби нерозумно. І тут вертаємось до початку нашої замітки про абсолютну бідність нашої еміґрантської політичної думки.

А було колись… В той час, як Ніл Сорський і піп Сильвестер уже замикалися в ІІІ-ому Римі, сини України входили в безпосередній контакт з великим центром Заходу. Хмельниччина чи мезипінці мали певну ідеольоґію, яка стояла на рівні тодішнього заходу. Із якою погордою молодий Оранк пише про „самопевність Масквитів, бо нарід цей з Европою зносин не мав і вище всього ставить свій край, хоча ніякої академії там не має”… Все це було колись. Ціла низка причин склалась на це, викладати їх требаби в окремій книзі — науково обоснованої української ідеольоґії нині не маємо. І не з сьогоднішнього дня, це вже бачив і Куліш і Драгоманів, Може вони мали потаємні надії, що як це тоді буває, в процесі революції витворить ся ця ідеольоґія. Ми пережили цю велику національну і соціяльну революцію. І щож? Читайте радянські українські журнали, часописи. Своєрідного, окремішного світогляду, та тону нема і куда цікавійше з накового погляду прочитати російські радянські журналі і часописи.

А на еміґрації?… Пустота і тричі пустота.

(Діло).

*) Boris Mirsky. Les Scyther. Preface de A. Aulard. Paris. Povolotzky et C-ie.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛ. Перше Укр. Тов. „Любов", від. 302, отсим подає до відома усім своїм членам, що річний мітинг відбудеться дня 1-го марта 1925 р. о годині 2. пооплудни, під ч. 222 N. Lorena St. Обовязком кождого члена є явитися на сей мітинг бо суть важні справи до порішення. З причини сеї, що сей мітинг більше забере часу, як звичайні мітинги, кождий член повинен явитися точно на означений час. Програма мітингу: Справоздание уряду; вибір нового уряду на рік 1925; нові ухвали для товариства на сей рік і приниманне нових членів. Неявившийся член на сей мітинг заплатить кари $1.00, а урядник $2.00. — Ілія Ваврічук, секр.

НА УВАГУ ЧИТАЧАМ ЧАСОПИСИ.

Норимберський епископ др. Вайц, який був на протязі якогось часу журналістом, висловив про сю професію кілька думок дуже корисних не для журналістів, а для критиків:

„Дневникарську працю звичайно недоцінюють. Кождому. Хто читавби часопис крутить носом, я радивби піти на кілька місяців до редакції і там подижурити. Важко навіть порахувати те все, чого вимагають від редактора властиво він повиненби знати все, щоби міг про все інформувати. Не диво, що виснажуюча нервова праця стає причиною передчасної старости та инших професіональни хнедуг, які кінчаються звичайно чахоткою або серцевою недугою.

Я навчився високо цінити працю журналістів”.

ПРИМІРНА ГРОМДА В КРАЮ.

Львівське Діло містить з Винник коло Львова отсю допись:

Заходом комітету Рідної Школи у Винниках заколядували: Місцева молодь в чотирох партіях 305.67 і місцевий церковний хор 42.80 зол. Музика тов Сокіл 20 зл. з розпродажі ялинок придбали 32 зол.. Разом заколядували на рідну Школу 400.47 зол. Крім сього зложили на Рідну Школу в Падолисті м. р. 152.61 зол. з початком січня с. р. 55. зол. Щира подкая в першій мірі о. дек. Гірнякови його щирі та гарячі слова в церкві про вагу та критичний інансовий стан Рідної фШколи, місцевій молоді за її труди та громадянам Винник за зрозумінне ваги Рідної Школи. У Винниках основано вже Кружок УПТ. і є надія, що громадяни прийдуть Рідній Школі стало з матеріяльною підмогою.